

ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΦΥΤΙΚΟΥ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Ιωάννης Ν. Ξυνιάς, M. Sc., Ph. D.

ΜΑΘΗΜΑ 1^ο

Ορισμένα γενικά στοιχεία

- Η επιτυχία της καλλιέργειας ενός είδους με γεωργικό ενδιαφέρον εξαρτάται από τη χρησιμοποίηση καλού πολλαπλασιαστικού υλικού.
- Το 1972 δαπανήθηκαν 49.890 € για εισαγωγές σπόρων κηπευτικών από το εξωτερικό. Η δαπάνη αυτή το 1985 ανήλθε στα 2.934.703 €.

- Το 1985 δαπανήθηκαν επίσης 4.402.055 € για εισαγωγές πατατόσπορου και 2.934.703 € για εισαγωγές σπόρων υβριδίων καλαμποκιού.
- Το 2005 επιδείνωση προβλήματος: εισαγωγές σπόρων χειμωνιάτικων σιτηρών. Οι παραγωγοί προτιμούν υβρίδια.
- Εξάρτηση Ελλάδας από το εξωτερικό για την κάλυψη των αναγκών σε πολλαπλασιαστικό υλικό.

Μειονεκτήματα της εξάρτησης αυτής

- ανασφάλεια για την έγκαιρη προμήθεια απαραίτητων ποσοτήτων σπόρων ποικιλιών ή υβριδίων, επιβάρυνση κόστους παραγωγής των γεωργικών προϊόντων, ανεξέλεγκτη εισαγωγή σπόρων (συμβάλει στην παραγωγή ανομοιόμορφου προϊόντος με συνέπεια δυσχέρειες στην τυποποίηση, εισαγωγές νέων ασθενειών – κόκκινο ρύζι).
- Η Ελλάδα, λόγω των ευνοϊκών εδαφικών, κλιματικών και γεωγραφικών συνθηκών (ύπαρξη πολλών νησιών) προσφέρεται για την παραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού ανώτερης ποιότητας.
- Η διεξαγωγή Σποροπαραγωγής σε μια περιοχή συμβάλλει στη διάδοση και εφαρμογή βελτιωμένων τεχνικών καλλιέργειας με συνεπακόλουθο την αύξηση των αποδόσεων των αντίστοιχων καλλιεργειών στην περιοχή αυτή καλλιεργειών.

Η ΣΠΟΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Διενεργείται από Ιδιωτικές επιχειρήσεις και Ερευνητικά ιδρύματα, ενώ εποπτεύεται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.
- Ινστιτούτο Ελέγχου Ποικιλιών Καλλιεργουμένων Φυτών και Πολλαπλασιαστικού υλικού Φυτών Μεγάλης Καλλιέργειας (Έδρα Θεσσαλονίκη).
- Κέντρα Ελέγχου και Πιστοποίησης Πολλαπλασιαστικού Υλικού (ν. 1564/1985).

- **I. S. T. A. (International Seed Testing Association - Διεθνής Οργάνωση Αξιολόγησης Σπόρων):** καθορίζει ποιοτικά κριτήρια και περιγράφει μεθόδους δειγματοληψίας, σφράγισης και αξιολόγησης των σπόρων για έκδοση Διεθνούς πιστοποιητικού.
- **U. P. O. V. Διεθνής Ένωση για την Προστασία Νέων Ποικιλιών.**
- **OECD Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη.**

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης:

- Νόμος 1564/1985 (περί οργάνωσης παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών),
- Νόμος 2040/1992 (περί των προϋποθέσεων για την παραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού). Διάφορες Υπουργικές αποφάσεις.

Τ. Ε. Π.Υ.

ΟΡΙΣΜΟΙ

- Ποικιλία: ενός φυτικού είδους είναι κάθε κλώνος, βιότυπος, υβρίδιο, συνθετική ποικιλία, καθαρή σειρά, τοπική ποικιλία, οικότυπος ή μίγμα της ίδιας ποικιλίας.
- Πολλαπλασιαστικό Υλικό: φυτικών ειδών είναι οι σπόροι, κόνδυλοι, βολβοί, ριζώματα, σποροφυτάρια, υποκείμενα και εμβόλια, καθώς και κάθε τμήμα του φυτού που προορίζεται για την αναπαραγωγή του.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

- Σπόροι φυτών Μ. Κ. και λειμωνίων φυτών.
- Σπόροι κηπευτικών και καλλωπιστικών φυτών, ανθέων, θαμνωδών και δενδρωδών καλλιεργειών.
- Κόνδυλοι, βολβοί και ριζώματα.
- Σπορόφυτα, φυτάρια που πολλαπλασιάζονται αγενώς, σπορόφυτα εμβολιασμένα και μοσχεύματα εμβολιασμένα ή όχι.

Οι παραπάνω ομάδες κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- 1. Υλικό βελτιωτή ή καλλιτερευτής,**
- 2. Προβασικός πολλαπλασιαστικού υλικού,**
- 3. Βασικός πολλαπλασιαστικού υλικού,**
- 4. Πιστοποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού, ή 1ης αναπαραγωγής,**
- 5. Εμπορικού πολλαπλασιαστικού υλικού, ή 2ης αναπαραγωγής.**

Αγρός σποροπαραγωγής μαλακού σιταριού (σπόρος βελτιωτή)

Παραγωγή βασικού σπόρου της ποικιλίας Νέστος

Ι. Ν. Ξυνιάς: Παραγωγή, τεχνολογία και διαχείριση ΦΠΥ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΟΙΚΙΛΙΩΝ

Περιλαμβάνει τα ονόματα των ποικιλιών κάθε φυτικού είδους που γίνονται δεκτές για πιστοποίηση και εμπορία, το έτος εγγραφής τους και τα ονόματα του δημιουργού και του διατηρητή τους.

Το πολλαπλασιαστικό υλικό είναι εμπορεύσιμο στη χώρα όταν:

- 1. Ανήκει σε ποικιλία φυτικού είδους, εγγεγραμμένης στον Εθνικό (ή στον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό) κατάλογο ποικιλιών.**
- 2. Συνοδεύεται από πιστοποιητικό ελέγχου και πιστοποίησης.**
- 3. Συνοδεύεται από πιστοποιητικό φυτοϋγειονομικού ελέγχου (για πολλαπλασιαστικό υλικό εισαγόμενο από το εξωτερικό).**
- 4. Πληρεί τους όρους και προϋποθέσεις των Τεχνικών Κανονισμών εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού (ετικέτα, διαδικασία εισαγωγής, εξαγωγής και ελέγχου εμπορίας, διαδικασία ελέγχου συσκευασιών του Π. Υ., φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι εισαγόμενου Π. Υ.).**

Η άδεια εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού διακρίνεται σε

1. Τύπου Α: εισαγωγές, εξαγωγές, χονδρική-λιανική πώληση.
2. Τύπου Β: μεταπώληση, λιανική πώληση.
3. Τύπου Γ: τυποποίηση, και
4. Τύπου Δ: σποροπαραγωγικές και φυτωριακές επιχειρήσεις.

Δεν απαιτείται άδεια

- Για σπόρους εμπορικής (standard) κατηγορίας συσκευασίας μικρόσπερμων ειδών (τομάτα πιπεριά, κ.λπ.) έως 3g και χρονδροειδών (παντζάρι, ραπάνι, κ.λπ.) έως 10g,
- Για βολβούς,ριζώματα και κονδύλους έως 5 Kg,
- Σποροφυτάρια, άρριζα ή έρριζα μοσχεύματα, εμβολιασμένα ή όχι, σε συσκευασίες έως 10 τεμάχια και
- Μικρά φυτά σε ατομικά δοχεία (γλάστρες κ.λπ.).

Προϋποθέσεις για χορήγηση άδειας

Τύπου Α	• Γεωπόνο ή Δασολόγο ΠΕ ή Τεχνολόγο Γεωπονίας (ΦΠ) ή δασονομίας, πλήρους απασχόλησης. • Κατάλληλους αποθηκευτικούς χώρους, ανάλογα με είδος, ποσότητα και διάρκεια διακινούμενου Π. Υ. • Εργαστήριο προσδιορισμού βλαστικότητας και μηχανικής καθαρότητας των σπόρων.
Τύπου Β	Τα δύο πρώτα της προηγούμενης άδειας
Τύπου Γ	• Γεωπόνο ΠΕ πλήρους απασχόλησης. • Τις δυο τελευταίες της άδειας Τύπου Α.
Τύπου Δ	Η Επιχείρηση πρέπει να διαθέτει άδεια σποροπαραγωγικής ή φυτωριακής επιχείρησης.

Προϋποθέσεις παραγωγής Π. Υ.

- Από φυσικό ή νομικό πρόσωπο, όταν: έχει άδεια λειτουργίας της σποροπαραγωγικής ή φυτωριακής επιχείρησης και έχει υποβάλλει δήλωση ελέγχου και πιστοποίησης του υπό αναπαραγωγή Π. Υ. και
- Όταν η αναπαραγόμενη ποικιλία ανήκει σε είδος συμπεριλαμβανόμενο στους τεχνικούς κανονισμούς ελέγχου και πιστοποίησης, η χρησιμοποίησή της για παραγωγή Π. Υ. επιτρέπεται (α) αν είναι εγγεγραμμένη στον Εθνικό κατάλογο ποικιλιών ή (β) έχει υποβληθεί αίτηση εγγραφής, ή είναι εγγεγραμμένη σε Κοινοτικούς καταλόγους, ή είναι εγγεγραμμένη σε Εθνικό κατάλογο κρατών-μέλους της Ε. Ε., ή είναι εγγεγραμμένη σε Εθνικό κατάλογο τρίτου κράτους.

Όταν δεν εκπληρούται κάποιος από τους παραπάνω όρους αίρεται η άδεια παραγωγής του Π. Υ.

Για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας σποροπαραγωγικής επιχείρησης, θα πρέπει αυτή να διαθέτει:

- Γεωπόνο ΠΕ πλήρους απασχόλησης.
- Εγκαταστάσεις επεξεργασίας, τυποποίησης και αποθήκευσης Π. Υ. και ανάλογο μηχανολογικό εξοπλισμό.
- Εργαστήριο αναλύσεων (θάλαμοι ελέγχου βλαστικότητας, υγρασιόμετρα, κ.λπ.
- Θάλαμο συντήρησης αποθεμάτων του Π. Υ., εφόσον αυτό σποροπαραγάγεται, και
- Εξειδικευμένο προσωπικό.

Η άδεια χορηγείται από Υπ. Αγρ. Ανάπτυξης (δεν απαιτείται άδεια για τα Ιδρύματα του Υπουργείου)

Σύμβαση Σποροπαραγωγικής επιχείρησης-παραγωγών

Η επιχείρηση συνάπτει συμβάσεις με παραγωγούς τους εφοδιάζει με το Π.Υ., με τα εξής στοιχεία: είδος, ποικιλία, κατηγορία, αριθμός σπορομερίδας, ποσότητα.

Η σύμβαση, αναφέρει το αγροτεμάχιο (προσδιορίζεται από το Δήμο ή την Κοινότητα), την τοποθεσία, την έκταση και περιλαμβάνει και τα συμβαλλόμενα μέρη.

Πιο συγκεκριμένα, η σύμβαση περιλαμβάνει:

- 1. Στοιχεία Σποροπαραγωγικής Επιχείρησης (τίτλος, αριθμός άδειας, έδρα, εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος),**
- 2. Όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο και διεύθυνση παραγωγού,**
- 3. Την τήρηση των προϋποθέσεων (καθορίζονται από κανονισμούς ελέγχου και πιστοποίησης Π. Υ.),**
- 4. Την εφαρμογή της ενδεδειγμένης τεχνικής καλλιέργειας για την παραγωγή Π.Υ. που να καλύπτει τις προδιαγραφές ποιότητας και υγιεινής,**
- 5. Την αμοιβαία δέσμευση των συμβαλλόμενων μερών για παράδοση και παραλαβή του Π. Υ. που θα παραχθεί.**

Το Κεντρικό κτίριο του Ινστιτούτου Σιτηρών Θεσσαλονίκης

Ιωάννης Παπαδάκης
Ιδρυτής Ινστιτούτου Σιτηρών

**Ι. Ν. Ξυνιάς: Παραγωγή, τεχνολογία και
διαχείριση ΦΠΥ**